

เทศน์เช้า วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ฟังเทศน์นะ ทำไมเราถึงเกิดเป็นมนุษย์ เราเกิดเป็นมนุษย์เพราะเราได้สร้างบุญกุศลมา เราได้สร้างคุณงามความดีของเรามา จิตนี้ไม่มีวันตาย เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ ถ้าไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์ ถ้ามีบุญกุศลจะมากเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม การเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม หรือเกิดเป็นมนุษย์ มันมีอายุขัย พอมีอายุขัย หมดยุขัยแล้วเขาต้องเวียนไป ถ้าทำบาปอกุศลไว้จะเกิดในนรกอเวจี หมดยุขัยแล้วจากกรรมก็เวียนตายเวียนเกิด เวียนขึ้นมา

นี่เราเกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม มนุษย์เป็นภพกลาง เกิดเป็นมนุษย์ ถ้าตกรกนี้เหมือนคนติดคุก ถ้าออกจากคุกมาก็เหมือนภพกลาง ถ้าเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหมก็เหมือนเราอยู่ในที่สโมสร สันนิบาต อยู่ในความสุขความรื่นเริง นี่เวียนตายเวียนเกิดใน เวลามาเกิดเป็นมนุษย์ ทำไมถึงมาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์เพราะมีอำนาจวาสนาถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์

เวลาพระโพธิสัตว์สร้างบุญญานุการมาเป็นพระโพธิสัตว์ เห็นไหม การสร้างเป็นพระโพธิสัตว์ยังเวียนตายเวียนเกิด เพราะมีตัวประธานคือตัวอวิชชา พอมีตัวประธานเป็นตัวอวิชชา เรามีอวิชชาอยู่เป็นตัวประธาน ตัวจิตนี้ตัวประธานมีอวิชชาเวียนตายเวียนเกิด เวียนตายเวียนเกิดมาสร้างคุณงามความดี นี่ถ้าคนมีอวิชชา เกิดเป็นมนุษย์ก็มีกิเลสเหมือนกัน ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหมก็มีกิเลสเหมือนกัน เกิดในนรกอเวจีก็มีกิเลสเหมือนกัน แต่เพราะมีกิเลส กิเลสคือทำอกุศล ถ้าเป็นบุญกุศลเราทำฝ่ายบวก ฝ่ายบวกฝ่ายลบทำให้เกิดดีและเกิดชั่ว

เราเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมา เกิดเป็นมนุษย์ เวลาพระโพธิสัตว์ เวลาสร้างบุญญานุการมา เพราะสร้างอำนาจวาสนาบารมีมา สร้างอำนาจวาสนาบารมีมา คุณดี เวลาสร้างอำนาจวาสนาบารมี คุณพระเวสสันดรเสียดละทานจนเขารับไม่ได้ เขาขับออกจากบ้านจากเรือนไปเพราะเหตุใด เพราะว่าสิ่งที่จิตใจคนมันไม่เท่ากัน ผู้ที่ขุแหย่ ขุแหย่บอกว่าให้ขับออกไป เพราะถ้าไม่อย่างนั้นจะเสียดละหมด

เวลาออกไปป่า ไปเขาแล้วเขาเสียดละของเขา เสียดละเพราะอะไร นี่พระโพธิสัตว์สร้างบุญกุศล มากๆ สิ่งที่เป็นบุญกุศลนี้มีวิชาเหมือนกัน แต่วิชานี้กุศลอกุศลใจ มันยังไหลไปทำความอกุศล

ถ้าเราสร้างบุญญาธิการมา เรามีปฏิภาณไหวพริบ เราจะฟังแต่เรื่องดีๆ เรื่องสิ่งใดที่ขัดแย้ง เรื่องสิ่งใดที่ทำให้ชีวิตเราเศร้าหมอง เราจะไม่ทำสิ่งนั้น ไม่ทำสิ่งนั้น แต่คนเรามันทนสิ่งนั้นไม่ได้ ทนสิ่งนั้นไม่ได้เพราะอะไร? เพราะเวลาสร้างบาปอกุศลมา เอาแต่ผลประโยชน์ เอาแต่ ผลประโยชน์ สิ่งใดถ้าเป็นประโยชน์กับเรา จะคิดจะชั่ว ช่างหวั่น ช่างหวั่น เพราะมันจะคิดจะชั่ว ช่างหวั่น ขอให้เราได้ไว้ก่อน

แต่ถ้าคนมีบุญกุศล ถ้าสิ่งที่เป็นวัตถุ วัตถุ ถ้าเป็นกุศล สิ่งที่เป็นสัมมาทิฐิ เป็นความถูกต้อง ดีงาม เห็นไหม คนเกิดมามันก็ต้องมีอาชีพ มีหน้าที่การงานเหมือนกัน เพราะเราเกิดมามีชีวิต เราก็ ต้องเลี้ยงชีพของเราเป็นธรรมดา การเลี้ยงชีพ เลี้ยงชีพในทางที่ถูกหรือในทางที่ผิดละ? ถ้าเลี้ยงชีพ ในทางที่ถูก เราสร้างบุญกุศลมาเพื่อบุญกุศลของเรา นี่บุญกุศลนะ นี่การเกิดเป็นมนุษย์ การเกิด เป็นมนุษย์เป็นแบบนี้

ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ สิ่งที่ทำมาๆ ทำคุณงามความดีมา เราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ พอเกิดเป็น มนุษย์แล้ว เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่อ่านาจวาสนาของคนก็ไม่เหมือนกันอีก เห็นไหม ลุ่มๆ ดอนๆ แตกต่างกัน มันมาจากไหนละ มันมาจากไหน

แล้วเวลาทำ นี่ไง เขาบอกว่าคนเราเกิดมาเพราะมีกรรม กรรมเป็นเผ่าพันธุ์ กรรมเป็นพันธุ์ กัมมปฏิสโรน มีกรรมเป็นที่อาศัย มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ กรรมคือการกระทำ ทำดีมาก็ได้ดี ทำชั่วมา ก็ได้ชั่ว แต่เราทำมา เราสร้างกุศลมา เราก็ได้บุญกุศลของเรามา เราก็ได้เกิดเป็นมนุษย์ แต่เกิดเป็น มนุษย์ ถ้ามีปฏิภาณ ถ้ามีอ่านาจวาสนาบารมี มันมีสติมีปัญญา มันไม่ไหลไปตามเขาไป

สิ่งที่มันไหลตามโลกๆ ไป เราเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมา เราก็ภูมิใจว่ามันเป็นอริยทรัพย์ เพราะ เกิดเป็นมนุษย์นี้มีสิทธิเสรีภาพ จะทำสิ่งใดก็ได้ จะทำดีก็ได้ จะทำชั่วก็ได้ ทำได้ขนาดไหนก็ทำได้ คู ลี ความคิดของมนุษย์น่ากลัวมาก มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พุดอย่างหนึ่ง ทำอย่าง หนึ่ง

แต่ถ้ามีศีลธรรมละ เรามีศีลธรรมขึ้นมา นิมโนกรรม เราไม่ทุจริต ไม่คิดไปทางใฝ่ต่ำ ถ้ามัน คิดใฝ่ต่ำ เวลาคิดขึ้นมา ถ้าคนมีสติปัญญาละ คนที่มีอ่านาจวาสนา ถ้าคนไม่มีอ่านาจวาสนา เวลา

คิดไปแล้วมันบวกไป นี่ย่ำคิดย่ำทำงานเป็นจรดเป็นนิสัย จรดนิสัยเพราะเป็นอย่างนั้น ไม่ต้องมีใครมาชักนำ เขาก็เป็นอย่างนั้นของเขาอยู่แล้ว แต่เวลาจะสร้างบุญกุศล เห็นใหม่ ทวนกระแส นี่เวลาเราว่ายน้ำทวนน้ำขึ้นไปนี่เหนื่อยมาก แต่ถาลอยคอปไป ลอยคอตตามน้ำไป นั่นนะปลาตาย ปลาตายมันไหลไปตามน้ำนะ ปลาเป็นจะว่ายทวนน้ำ แล้วปลามันจะว่ายทวนไปที่ต้นน้ำ มันจะไปวางไข่ มันจะไปสร้างชาติสร้างตระกูลของเขา นี่เผ่าพันธุ์ของเขาไม่สูญไป

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมอยู่โคนต้นโพธิ์นั้น โคนต้นโพธิ์นะ ต้นโพธิ์เป็นที่พึ่งอาศัย แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใจนี้ เห็นใหม่ ที่นี้เดือดร้อนหนอ ที่นี้วุ่นวายหนอ นี่เวลาไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เราก็ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายแบบเขานี้หรือ เป็นกษัตริย์แล้วเราก็ต้องเวียนตายเวียนเกิดอย่างนี้หรือ นี่มันมีความรู้สึกนึกคิด มันสะท้อนใจได้ เห็นใหม่ นี่คนมีอำนาจวาสนา

สิ่งใด นี่ว่า ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ...สิ่งที่เป็นธรรมชาติ เพราะใจเป็นธรรมแล้วมันมองเห็นเป็นสัจจะความจริงตามข้อเท็จจริง แต่เรากิเลสเต็มหัวใจ ธรรมะเป็นธรรมชาติ พอแดดออกก็ไม่พอใจแล้ว มันร้อน ฝนตกแดดออกก็ไม่พอใจ ขัดแย้งไปทั้งหมดเลย เป็นธรรมชาติใหม่ เป็นธรรมชาติทำไมเดือดร้อนล่ะ

ถ้าจิตเรามีกิเลสนะ มันไม่เป็นธรรมชาติหรอก เพราะมันมีกุศล มีอกุศล มีความพอใจ ไม่พอใจ มีตัณหาความทะยานอยากมันขบขันในใจ มันเป็นธรรมชาติใหม่ล่ะ มันเป็นธรรมชาติใหม่ แต่ใจที่สิ้นกิเลสนี้เป็นธรรมชาติ

ธรรมะเป็นธรรมชาติ สรรพสิ่งเป็นธรรมชาติ แล้วจิตใจเราเป็นธรรมชาติใหม่ล่ะ

ถ้าจิตใจ เวลาสติมีปัญญาขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะใจนี้มันทุกข์ร้อนนัก มันเดือดร้อนนัก คุณจะเป็นกษัตริย์อยู่แล้ว ถ้าเป็นกษัตริย์ปกครองเขา มันก็ต้องดูแล

นี่เขาว่า “ปกครองเขาก็เป็นประโยชน์สังคมไง พระพุทธเจ้าเห็นแก่ตัว เอาตัวรอดคนเดียว”

เพราะเห็นแก่ตัวนั้นไง ถึงได้เป็นศาสดาไง เพราะเห็นแก่ตัวอันนั้นไง ถึงได้เป็นเทวดาสั่งสอนเทวดา อินทร์ พรหมลงมา เพราะเห็นแก่ตัวไง ถึงเทศน์เอาพระเจ้าสุทโธทนะเป็นพระอรหันต์

เพราะเห็นแก่ตัวใจ ถึงเอาฉรรรหูลเป็นพระอรหันต์ เพราะเห็นตัวขึ้นไปเทศน์โปรดพระมารดา นี้
เพราะเห็นแก่ตัวใจ คนนะ ถ้ามันจะทำสิ่งใดมันต้องรู้จักก่อนใจ

เวลาโลกว่าเห็นแก่ตัวๆ เห็นแก่ตัวที่ไหน ออกไปศึกษาก็ ๖ ปี ทุกข์ยากลำบากขนาดไหน
เป็นกษัตริย์นะ คูลี เครื่องอยู่อาศัยมันประณีตขนาดไหน ละทิ้งไป ไปยิ่งกว่าขอทาน เพราะมันยัง
ไม่มีศาสนา ไม่มีใครศรัทธาเชื่อ ไปใช้ชีวิตแบบวณิพก มันจะมีความสุขมาจากไหน ทรมานตน
ทรมานใจ ทรมาน เห็นไหม คูลี ใครไม่คิด

นี่สุภาพบุรุษ คูลี พระเวสสันดรเวลาเขามาขอลูก ๒ คน กัณหา ซาลี ก็บอกว่าเห็นแก่ตัวๆ
เห็นแก่ตัวอย่างไร ทำไมไม่ขอเราละ นี่คนมีลูกนะ ถ้าลูกลำบาก ขอเราลำบากแทน ถ้าคนไหนมีลูก
ถ้าลูกเรากรรยาเราจะมีทุกข์มียาก เราขอทุกข์ยากแทน แต่เขาไม่เอา เขาจะเอาลูก จับขำน้ำใจขนาด
ไหน การจับขำน้ำใจนั่นละมันสะเทือนกิเลส มันสะเทือนสิ่งที่เราให้ไม่ได้ใจ เอาตัวเราไปดีกว่า
จะทำสิ่งใด จะดีอะไร จะทรมาน ทรมานเราละอะ อย่าทรมานลูก อย่าทรมานกรรยาเราซะเลย แต่
เขาไม่เอา เขาไม่เอานะ เพราะโพธิญาณมันอยู่ที่ใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์จะต้องสละลูกสละเมีย ต้องสละหมด
เพราะสละมาเพื่อโพธิญาณใจ นี่สิ่งนั้นสละไป แต่โลกบอกว่าเห็นแก่ตัว นี่เรามองกันแต่กายภาพ
ใจ เราไม่ได้มองถึงนามธรรม ไม่มองถึงความจับขำน้ำใจใจ เรามองแต่รูปข้างนอกว่าใครเอารัด
เอาเปรียบกันใจ แต่เราไม่มองว่ากิเลสมันบีบคั้น มันทุกข์ยากขนาดไหนใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ โคนต้นโพธิ์คือใน
ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา เสวย
วิมุตติสุข วิมุตติสุข นี่เวลาไปเทศนาว่าการนะ ไปเจอพ่อค้า ๒ คน เขาบอก “องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้านี้ใครเป็นศาสดา”

“เราตรัสรู้เองโดยชอบ”

เขาหันหน้า เขาไม่เอา เขาไปเลยนะ เขาไม่สนใจ เขาไม่เชื่อ แต่เวลาอนาถบิณฑิกเศรษฐีไป
เยี่ยมเพื่อน นิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปฉันนะ ถามว่า “นี่มีงานอะไรกัน นี่มีงาน
อะไรกัน”

“โอ้! จะมีงานเลี้ยงพระ พຽງนี้นิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาฉันที่บ้านนั้น”

ได้ยินคำว่าพุทธรณะ อนาคตบัณฑิตเศรษฐี คิณนั้นนอนไม่ได้เลย เพราะจิตใจเขาเป็นกรรม เขาแสวงหา เขาอยากมีคนขึ้นมา เขา บอกพุทธรณะมันอยู่ไหน ผู้รู้ ผู้รู้บอกที่ อึดอัดขัดข้องในใจมันทุกข์ยากขนาดนี้ ใครบอกที่ ใครบอกที่

เวลาไปเยี่ยมเพื่อน เพื่อนเขานิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาฉัน “นี่มีงานอะไรกัน มีงานอะไรกัน”

“นี่นิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาฉันพรุ่งนี้”

พอได้ยินคำว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” อนาคตบัณฑิตเศรษฐีคิณนั้นนอนไม่ได้ เดี๋ยวอยู่นั้นแหละ จะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สุดท้ายแล้วรุ่งอรุณ ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วนิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปฉันที่บ้านด้วย

นี่คนที่สร้างบุญญาธิการมา หวังแต่สิ่งที่ดีๆ คิดแต่เรื่องดีๆ ทำแต่เรื่องดีๆ นี่คือพันธกรรมของจิต ย้ำคิดย้ำทำ นี่พันธกรรม เขาคัดแยกพันธกรรม เขาคัดแต่งของเขา แต่เวลาเราเกิดแต่ละภพแต่ละชาติ คุณงามความดีของเรามันจะตัดแต่งหัวใจของเรา เราสร้างคุณงามความดี ทำจนเป็นนิสัย นี่มันจะตัดแต่งพันธกรรมของใจ นี่เสียสละ เราทำคุณงามความดีของเรา ใครจะว่าโง่เง่าเท่าคุณนั่นมันเห็นความเห็นของเขา เราทำคุณงามความดีของเรา เราทำคุณงามความดีของเรา เพราะมันเกิดจากเจตนา เกิดจากจิต เกิดจากการกระทำของเรา

มโนกรรมๆ ย้ำคิดย้ำทำจนเป็นจริตเป็นนิสัย แล้วถ้าคุณงามความดีละ เราบอกคุณงามความดีมันคืออะไร นี่เราเสียสละสิ่งที่เป็นวัตถุก็แข่งขันกันเสียสละวัตถุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ทำทานร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง มีศีลบริสุทธิ์ร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับทำสมาธิได้หนหนึ่ง มีสมาธิได้ร้อยหนพันหน ไม่เท่าเกิดมรรคญาณ เกิดปัญญาขึ้นมาชำระล้างกิเลสหนหนึ่ง

ฉะนั้น เราเสียสละวัตถุนี้เป็นทาน ทำทานร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับดูแลหัวใจเราให้เป็นปกติ ให้มันมีศีล ศีลคือความปกติของใจ เรารู้ว่า มีศีลก็ต้องขอศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐...ศีลคือความปกติของใจ ถ้าใจเป็นปกติ ใจมันไม่คั่นร่น นั่นแหละศีลมันสมบูรณ์ ใจที่ไปขงๆ กันนั้นนะ นั่นคือข้อห้าม นั่นคือกฎหมาย ถ้าเราไม่ทำผิดกฎหมายเราก็บริสุทธิ์ผุดผ่องใจใหม่ แล้วเราไปวิตก

กังวลอะไรกับกฎหมายละ กฎหมายเขาเขียนไว้บังคับคนทำความผิด แล้วถ้าเราไม่ทำอะไรผิด เพราะมโนกรรม ถ้ามันไม่คิดชั่ว มันทำอะไรไม่ได้หรอก สิ่งที่มีมันจะทำเพราะความคิดมันทำให้ทำ ถ้าความคิดดีมันจะไปทำชั่วได้อย่างไร

ถ้าเรามีศีลบริสุทธิ์ ถือศีลบริสุทธิ์ร้อยพันหน ไม่เท่ากับเกิดปัญญา ปัญญาอะไร ปัญญาอะไร? ปัญญาที่ชำระล้างกิเลส

ปัญญาที่เกิดขึ้นนี้คือสัจจะญาณ คือปัญญาโลกีย์ปัญญา ปัญญาเกิดจากกิเลส เพราะปัญญาเกิดจากภพ ปัญญาเกิดจากจิตวิญญาณ ถ้าไม่มีจิตวิญญาณมันจะเกิดความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาได้อย่างไร ปัญญาอย่างนี้เกิดจากกิเลส ปัญญาเกิดจากอวิชชา อวิชชาที่พาเกิด นี้ที่ว่าเป็นประธาน อวิชชา จิตนี้เป็นประธาน ความรู้สึกนึกคิดเกิดที่นี้ แล้วถ้าเราสร้างอำนาจวาสนาบารมีของเรา เราจะทำสิ่งที่ดีๆ กับเรา

ปัญญาอย่างเรา ปัญหานี้เป็นปัญญาอำนาจวาสนา วาสนาคือมันคิดดี ทำดี ใฝ่ดี คือวาสนาของคน แต่ถ้าพอคิดดีทำดีขึ้นมา แล้วคิดดีทำดี เจ้าชายสิทธัตถะเกิดมา นี้เราก็ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายด้วยหรือ นั่นก็ปัญญาเหมือนกัน แต่ปัญญาทางโลก เพราะจิตยังไม่สงบ กำหนดอานาปานสติ จิตสงบเข้ามาแล้ว เวลาจิตสงบเข้าไปถึงฐาน นี้บุพเพนิวาสานุสติญาณ พอเข้าไปถึงฐานไปถึงข้อมูล ไปเปิดเซฟความรู้สึกนึกคิดที่สร้างสมบุญญาธิการเป็นพระโพธิสัตว์มา ย้อนอดีตชาติไปไม่มีวันที่สิ้นสุดเลย อันนี้ไม่ใช่ อันนี้เป็นอดีต

อดีตคือการที่ตัดแต่งพันธุกรรมมา อันนี้เพราะการสร้างสมบุญญาธิการอย่างนี้ มันถึงมาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะในปัจจุบันนี้ นี้เวลารื้อไปแล้วมันก็ไม่ใช่ ไม่ใช่ขึ้นมา นี้มันเป็นฉานโลกีย์ปัญญาอย่างนี้ยังไม่ใช่ นี้ไม่ใช่ ดึงกลับมา ดึงกลับมาจุตูปปาตญาณ จิตถ้ามันยังมีอยู่ มันมีประธานอยู่ มันมีสถานที่อยู่ มีปฏิสนธิวิญญาณอยู่ มีภพอยู่ มันยังต้องเกิดต้องตายอยู่ จุตูปปาตญาณ มันจะไปเกิดที่ไหน มันก็ไม่ใช่อีก อนาคต ถ้ามันไม่มีที่สิ้นสุด ผลของวิภูษะมันจะเวียนไปในวิภูษะอย่างนี้ นี่ก็ดึงกลับมา ดึงกลับมา

เวลามันดึงกลับมาถึงอัสวัคชญาณ อัสวัคชญาณถึงเป็นอัสวัคชัย อายุขัยของมัน ความ เป็นไปของมัน ภพชาติของมัน ความที่อยู่ของมัน มันทำลายตัวภพตัวชาติในใจของใจนั้น นี้มันสิ้นสุดที่นี้ ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาอย่างนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสนอปัญญาอย่างนี้ ปัญญาอย่างนี้เกิดจากภาวนามยปัญญา ไม่ใช่ปัญญาการศึกษา ปัญญาที่ค้นคว้ากันอยู่ที่นี่ มันเป็น

ตรรกะ นี่มันเป็นสัญชาตญาณ นี่มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาเกิดจากกิเลส ปัญญาเกิดจากภพ
ปัญญาเกิดจากภพเพราะไม่มีศีล ไม่มีสมาธิคอยควบคุมดูแล

ศีลคือความปกติของใจ เห็นไหม ศีลคือความปกติของใจ ถ้าสมาธิ สมาธิคือตั้งมั่นไม่ให้
กิเลสมันชักนำไป ไม่คิด เห็นไหม กุศลอกุศลที่มันชักนำไปๆ ให้มันเป็นกลาง มันเป็นปกติ เวลา
เกิดภavnามยปัญญา ปัญญามันเข้ามาชำระล้างกิเลสขึ้นมาในใจ นี่มันชำระล้างอย่างนี้ มันสิ้นสุด
แห่งทุกข์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ที่นี้ ถ้าเกิดปัญญา ปัญญาอย่างนี้ ถ้าเกิดปัญญา
อย่างนี้ เราจะไม่ต้องไปเถียงกันใจ ของใครถูก ของใครผิด สิ่งต่างๆ ปัญญาที่มันเป็นสัญชาตญาณ
มันเป็นสัญชาตญาณอารมณ์ แล้วมันยังมีแง่ มีงอน มีเล่ห์ มีเหลี่ยม มันมีคารมคมคาย ใครพูดได้เพราะ
พริ้งกว่า คนนั้นน่าเชื่อถือ

แต่ถ้ามันเป็นภavnามยปัญญา เวลามันชำระล้างกิเลส อริยสังขมีหนึ่งเดียว เวลากิเลสขาด ดั่ง
แขนขาด สิ่งที่มีมันขาดไปแล้วมันจะรู้ตามความเป็นจริงของมัน แต่สิ่งที่ยังไม่ขาด มันปล่อยวางๆ
ปล่อยวางนั้นละมันมีแง่มีงอน ตัวประธานนะตัวร้าย พญามาร เห็นไหม

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีกแล้ว เจ้าจะเกิดบนจิตดวงนี้
ไม่ได้อีกเลย” เอวัง